

*Over interactieve beleidsvoering
in het vrijwilligersdomein*

*In plaats van
een brief...
interactief!*

Inhoud

Deel 1

Inleiding	3
Het betrekken van vrijwilligersorganisaties	4
Het vrijwilligersdomein	5
Vrijwilligers betrekken	5
Visie op betrekken	6
Fase van beleidsontwikkeling	8
Stappenplan	10
Overwegingen bij een stappenplan	12

Deel 2

Vrijwilligers betrekken: de praktijk	13
--------------------------------------	----

Bijlage

Checklist kwaliteit interactieve trajecten	20
--	----

Deel 1

Inleiding

De afgelopen jaren is het op gemeentehuizen steeds drukker geworden. Burgers, van jong tot oud, uit diverse geledingen van de samenleving worden meer en meer door gemeenten uitgenodigd mee te praten over diverse onderwerpen, van milieukwesties tot en met de locatiekeuze voor een nieuw buurthuis of de aanleg van een nieuwe weg. Bestuurders en ambtenaren gaan ook 'naar buiten', de wijk in, bijvoorbeeld in het kader van wijk- en buurtbeheer, en zo nu en dan zie je ook bestuurders met een groepje jongeren praten over het jeugdbeleid.

Veel gemeenten hebben inmiddels ervaring opgedaan met het betrekken van burgers. De laatste jaren zetten gemeenten het betrekken van burgers bij beleidsvraagstukken in als instrument om gemeentelijk beleid te ontwikkelen op diverse terreinen. Bijvoorbeeld bij het opstellen of veranderen van vrijwilligerswerkbeleid. Voor veel gemeenten was het internationaal jaar van de vrijwilliger in 2001 een uitgelezen kans om contact te zoeken met vrijwilligers. Het was dan ook het moment om vrijwilligerswerkbeleid te gaan ontwikkelen.

De Commissie Vrijwilligersbeleid wil de gemeenten een steuntje in de rug geven als zij aan de slag gaan met het betrekken van vrijwilligers en hun organisaties of bij de ontwikkeling van vrijwilligerswerkbeleid. Gemeenten staan daarbij voor de keuze dit al of niet op interactieve wijze te doen. Deze publicatie houdt het betrekken van vrijwilligers tegen het licht, en is bedoeld als inspiratiebron en als hulpmiddel voor alle gemeenten die op welke manier dan ook bezig zijn met vrijwilligerswerkbeleid.

Eerst geven wij aan wat onder het betrekken van vrijwilligersorganisaties wordt verstaan en wat het belang ervan is. Vervolgens gaan wij in op het doel van vrijwilligers betrekken en de waarde van het werken met een visie. Daarna staat vermeld in welke situaties het betrekken van vrijwilligers nuttig kan zijn, en welke vormen kunnen worden onderscheiden, afhankelijk van het doel. Centraal staat een stappenplan: hoe zet je als gemeente een interactief traject op? Het tweede deel van de brochure bestaat uit een beschrijving van vier praktijkvoorbeelden van vrijwilligers betrekken, namelijk die van de gemeenten Den Haag, Velsen, Dordrecht en Amersfoort.

Het betrekken van vrijwilligersorganisaties

Met het betrekken van burgers of instellingen bij beleid wordt meestal bedoeld dat een overheidsorganisatie burgers of instellingen zodanig benadert dat deze bereid zijn om deel te nemen aan een maatschappelijke activiteit die beleidsrelevant is. Gemeenten hebben verschillende motieven om vrijwilligers te betrekken. De meest voorkomende reden is dat een gemeente via de vrijwilligersorganisaties zicht wil hebben op het vrijwilligersveld, tijdig de knelpunten wil ondervangen die zich voordoen, en gebruik wil maken van de kansen en mogelijkheden die het vrijwilligersveld biedt. Het zicht hebben op het vrijwilligersveld is een onderdeel van de regievoering van de gemeente bij het ontwikkelen, uitvoeren en toetsen van het beleid.

Interactieve beleidsvorming is een doelgerichte toepassing van het betrekken van burgers, in dit geval vrijwilligers, namelijk die toepassing waarbij het ontwikkelen van beleid centraal staat. Een definitie van interactieve beleidsvorming is het ontwikkelen van “(...) beleid waarbij burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere overheden in een zo vroeg mogelijk stadium bij het beleid worden betrokken om in een open wisselwerking en/of samenwerking met hen tot de voorbereiding, bepaling, de uitvoering en/of de evaluatie van beleid te komen.”

Degene die deze definitie heeft geformuleerd, Igno Pröpper, noemt tien redenen waarom overheden interactief beleid voeren:

- 1 inhoudelijk verrijking van het beleid;
- 2 realiseren van een hoger ambitieniveau;
- 3 verbetering van het beleidsproces;
- 4 verbetering van de samenwerking met externe partijen;
- 5 vergroting van draagvlak en uitvoerbaarheid van beleid;
- 6 versnelling van beleidsproces;
- 7 vergroting van het probleemoplossend vermogen van de maatschappij;
- 8 uitbreiding van democratie en participatie;
- 9 verbetering van de interne organisatie;
- 10 verbetering van het imago van de overheid.

Eigenlijk kunnen deze doelen teruggebracht worden tot drie hoofddoelen:

- 1 het verbeteren van de kwaliteit van beleidsbeslissingen;
- 2 het verbeteren van de totstandkoming van een overheidsbesluit;
- 3 het verbeteren van het contact tussen overheid en vrijwilligers/ burgers.

Door het internationaal jaar van de vrijwilliger en later de T(ijdelijke) S(timuleringsregeling) V(rijwilligerswerk), en de Commissie Vrijwilligersbeleid, is er veel aandacht voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties, en zijn veel gemeenten beleid gaan ontwikkelen, en vrijwilligers/organisaties gaan betrekken.

In het internationaal jaar van de vrijwilliger hebben de meeste gemeenten voor het eerst een aanzet gegeven tot het betrekken van een brede vertegenwoordiging van vrijwilligersorganisaties, vaak in de vorm van een lokaal comité. In eerste instantie voerden lokale comités

campagnes ter promotie van vrijwilligerswerk. Later zijn veel van deze comités omgevormd tot een platform dat de gemeente adviseert bij vrijwilligerswerkbeleid. Een lokaal comité bestaat uit sleutelfiguren in het lokale vrijwilligersdomein. Zo'n comité kan de gemeente adviseren en informeren over vrijwilligersvraagstukken en invloed uitoefenen op het vrijwilligerswerkbeleid. Vaak bestaan comités uit vrijwilligers met een jarenlange staat van dienst, en beschikken ze over veel kennis van zaken.

Het betrekken van vrijwilligers klinkt eenvoudiger dan het is, want hoe ziet dat lokale 'vrijwilligersdomein' er eigenlijk uit?

Wie bedoelen we nu precies als we vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties gaan betrekken?

Het vrijwilligersdomein

Een aantal jaren geleden werd overal in het land discussie gevoerd over het betrekken van jongeren bij beleid. Al gauw liepen gemeenten aan tegen de weerbarstige werkelijkheid: zo bleek 'dé jongere' natuurlijk helemaal niet te bestaan, net zoals 'dé oudere', 'de allochtoon' en 'de gewone man' niet bestaan. De vraag kwam op hoe de gemeente een representatieve groep jongeren kan betrekken bij de ontwikkeling van jeugdbeleid. Maar als we dat vergelijken met vrijwilligers, dan lijkt het betrekken van jongeren nog een betrekkelijk eenvoudige klus. Het enige wat vrijwilligers met elkaar gemeen hebben, is dat zij onbetaald in enig georganiseerd verband werk verrichten voor anderen of voor de samenleving. Het vrijwilligersdomein is een bonte verzameling van allerlei soorten organisaties en de vrijwilligers die daarin actief zijn, in diverse sectoren zoals sport, kunst en cultuur, welzijn, zorg, natuur en milieu. Ook bij kerkgenootschappen en bij politiek partijen treffen we vrijwilligers aan. Vrijwilligers zijn werkzaam bij vrijwilligersorganisaties, maar zijn soms ook ongeorganiseerd of doen vrijwilligerswerk bij professionele organisaties. Sommige vrijwilligers doen iets voor de lokale samenleving, maar er zijn ook vrijwilligers die werk verrichten voor landelijke instellingen, en zelfs over de grenzen van Nederland heen. Vrijwilligers komen vanuit alle leeftijdscategorieën en vanuit alle lagen van de bevolking. Er zijn net zoveel belangen en interesses als er vrijwilligers zijn. Zelfs in een klein dorp kun je er vanuit gaan dat de lokale gemeenschap tientallen organisaties telt waarin een paar honderd vrijwilligers werken.

Vrijwilligers betrekken

In het internationale jaar van de vrijwilliger werd vaak een lokaal comité in het leven geroepen om het vrijwilligerswerk te promoten, en de vrijwilligersorganisaties in het zonnetje te zetten. Lokale comités waren, naar verluid, succesvolle samenwerkingspartners van de gemeente. Zo zijn in het internationaal jaar van de vrijwilliger veel activiteiten van de grond gekomen. Wat zijn de redenen geweest van het succes van de lokale comités?

In de eerste plaats hadden voorbereiding en uitvoering van de activiteiten een campagneachtig karakter met een duidelijk begin- en eindpunt, hetgeen door de deelnemers op prijs wordt gesteld. In de tweede plaats pasten de activiteiten in de belevingswereld van veel vrijwilligers; concrete activiteiten met als doel de vrijwilligers te waarderen. Als laatste, en niet onbelangrijk, was het belang voor de vrijwilligers en de vrijwilligersorganisaties duidelijk aanwezig. Met de campagne van de lokale comités werden bijvoorbeeld ook nieuwe vrijwilligers geworven.

Als gemeenten, op welke manier dan ook, gaan starten met het betrekken van vrijwilligers en hun organisaties, vergroten ze de kans van slagen door aan te sluiten bij de belevingswereld van de vrijwilligers. En hoe divers de groep ook is, het is in het algemeen belangrijk om:

- nut en noodzaak duidelijk te maken voor vrijwilligers en hun organisaties;
- concreet te zijn;
- een interactief proces uit te zetten in een vastgesteld tijdbestek.

Visie op betrekken

In veel gevallen betrekken gemeenten vrijwilligers om zicht te krijgen en te behouden op het vrijwilligersveld, om vervolgens beleid te ontwikkelen dat later weer getoetst wordt. In onderstaand schema wordt aangegeven welke soorten van ‘betrokken’ er zijn en welke werkvormen daarbij kunnen worden toegepast:

Soorten van ‘vrijwilligers betrekken’²

informer	informatie-avonden, wijkkranten, conferenties, excursies, tentoonstellingen, campagnes
raadplegen	inspraak, hoorzitting, klankbordgroepen, referendum, denktank, schouw, enquête, panels, focusgroepen, allerlei debatvormen, elektronische peilingen, fotowedstrijden, prijsvragen
adviseren	adviesraden, wijkplatforms, dorpsraden, expertmeetings, planteam, ronde tafelgesprekken
coproduceren	overleggroep, projectgroep, werkateliers, werkgroepen, participatiebijeenkomsten, convenanten
meebeslissen	medezeggenschapsraad, stuurgroep, agendarecht, recht van initiatief, referendum

Meebeslissen is de meest vergaande vorm van betrekken, en is tevens de meest zuivere vorm van interactieve beleidsvorming. In de praktijk komt deze vorm nauwelijks voor. De meest voorkomende vormen zijn raadplegen en adviseren. Deze vormen kunnen aangemerkt worden als min of meer interactieve processen. Betrokken in de vorm van informeren is geen interactief proces. Vrijwilligersorganisaties worden betrokken in die zin, dat zij goed worden geïnformeerd over bijvoorbeeld het gemeentelijk beleid. En omgekeerd kunnen vrijwilligersorganisaties gemeenten informeren over de ontwikkelingen in het lokale vrijwilligersveld.

Het is belangrijk dat een gemeente zich bewust is van zijn rol ten aanzien van het vrijwilligerswerk. Het kiezen van een rol veronderstelt dat een gemeente een visie heeft op het vrijwilligerswerk. Oftewel: waarom voer je als gemeente eigenlijk vrijwilligerswerkbeleid? Wat wil je ermee bereiken? Zie hiervoor bijvoorbeeld ook de publicatie *“Ik zie ik zie... vrijwilligerswerkbeleid”* van de Commissie Vrijwilligersbeleid uit 2003.

De gemeentelijke visie is bepalend voor de verwachtingen die de vrijwilligersorganisaties kunnen hebben. Maar ook voor de vraag welke ruimte vrijwilligers hebben om mee te denken en mee te praten. Welke onderwerpen wil de gemeente bespreken? En in hoeverre is er ruimte om als vrijwilligersorganisatie/vrijwilliger, zelf een onderwerp op de agenda te zetten?

De gemeente kan besluiten een faciliterende rol te vervullen en zich te beperken tot het verstrekken van subsidies, accommodaties en bijvoorbeeld verzekeringen. Een gemeente kan ook kiezen voor een meer stimulerende rol op inhoudelijke onderwerpen zoals interculturalisatie of maatschappelijk ondernemen. Daarbij kan de gemeente de mogelijkheid aan vrijwilligersorganisaties bieden om zelf onderwerpen op de agenda te zetten.

Naast een visie op het vrijwilligerswerk en de rol die de gemeente daarin wil vervullen, is het belangrijk om een visie te hebben op interactieve processen met vrijwilligersorganisaties. Het gaat er vooral om wie je wilt betrekken, welke vorm het meest geschikt is, en in welke mate vrijwilligersorganisaties invloed uit kunnen oefenen op het gemeentelijk beleid. De gemeente moet daarnaast natuurlijk ook rekening houden met bestaande belangenorganisaties en serviceverlenende instellingen op het gebied van vrijwilligerswerk, zoals een vrijwilligerscentrale of sectorale instellingen (sportraad, jeugdraad, ouderenbond etc.). Deze organisaties hebben specifieke, professionele expertise en hebben tot taak om gemeenten te adviseren.

De vraag wie betrokken wordt bij een interactief proces hangt nauw samen met het onderwerp dat aan de orde is. Als het gaat om algemene faciliteiten ligt het voor de hand een zo breed mogelijke betrokkenheid te genereren. Het is op zich niet verkeerd om daarin representativiteit na te streven, maar het is niet reëel te veronderstellen dat de groep betrokken vrijwilligers en hun organisaties volledig representatief is. Dat is ook helemaal niet nodig!

Als er een inhoudelijk onderwerp aan de orde is, kan de gemeente ervoor kiezen om een geselecteerde beperkte groep te betrekken, of juist voor een willekeurige samenstelling te kiezen.

De vorm, de wijze waarop je een interactief proces wilt opzetten, hangt sterk samen met de keuze wie je wilt betrekken, hoe ver de invloedssfeer van de betrokken vrijwilligers kan reiken, maar ook wat past bij een bepaalde schaalgrootte. Het ligt voor de hand dat bestuurders van een kleine dorpsgemeenschap veel meer proberen zicht te krijgen of te houden door te netwerken in het informele circuit dan op formele wijze een interactief proces op te zetten.

Een grote gemeente kan er voor kiezen om helemaal geen interactief proces op te zetten, omdat gezien de schaalgrootte een formele inspraakronde meer efficiënt is en representativiteit onmogelijk te bewerkstelligen is.

De mate waarin de vrijwilligersorganisaties invloed wordt gegund op het beleid tijdens een interactief proces, of de mate waarin zij dit zelf wenselijk achten, is ook bepalend voor de vorm. Indien de gemeente het wenselijk acht dat de invloed van de vrijwilligersorganisaties verrekt, kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden om een klankbordgroep in het leven te roepen met een onafhankelijke status en een eigen budget.

Wat de gemeente ook besluit met betrekking tot de reikwijdte van invloed, het belangrijkste is daarover te communiceren met degenen die betrokken gaan worden. De wijze waarop de interactieve processen zijn opgezet zijn sterk afhankelijk van de lokale situatie, en de doelstellingen die gemeenten hebben geformuleerd.

Fase van beleidsontwikkeling

In welke fase van beleidsontwikkeling is het nu raadzaam om vrijwilligers te betrekken? Hierop zijn meerdere antwoorden mogelijk. Een gemeente die aan het begin staat van beleidsontwikkeling kan vrijwilligers inschakelen om mee te denken over de richting van het te formuleren beleid. Daarnaast kunnen deze vrijwilligers informatie geven aan de gemeente over knelpunten in vrijwilligersorganisaties, en de rol die de gemeente zou kunnen spelen om deze problemen aan te pakken. Gemeenten die al een bepaald beleid voeren op het gebied van vrijwilligerswerk kunnen op een gegeven moment besluiten om vrijwilligers bijeen te roepen om dit beleid eens kritisch tegen het licht van de praktijk te houden. Ook kunnen gemeenten specifieke thema's of vraagstukken voorleggen aan deskundigen in het veld, zoals vrijwilligers. Voorbeelden hiervan zijn het raadplegen van vrijwilligers bij het opzetten van een lokale vrijwilligerscentrale. Hierbij kunnen vrijwilligers aangeven welke taken van een toekomstige vrijwilligerscentrale zij belangrijk vinden. Een ander voorbeeld is het bespreken van knelpunten in het vrijwilligerswerk. Hierdoor wint het beleid aan praktijkrelevantie. Tot slot zijn er gemeenten die over een min of meer vaste groep van vrijwilligers beschikken, die met enige regelmaat bijeenkomt om zodoende de gemeente gevraagd en ongevraagd te adviseren over vrijwilligerswerkbeleid. Hier is dus sprake van een structurele vorm van het betrekken van vrijwilligers. Van belang is dat de gemeente deze vrijwilligers duidelijk maakt hoe ver hun invloed reikt: gaat het puur om informeren, om adviseren, om raadplegen of om formele inspraak?

De wijze waarop vrijwilligers betrokken worden, is vooral afhankelijk van het te bereiken doel. In de tabel op de volgende bladzijde staan de belangrijkste kenmerken van de werkwijze van interactief beleid gegroepeerd naar de doelen die eraan gekoppeld zijn.

Doelen en werkwijzen van interactieve processen³

doel	werkwijze
inhoudelijke verrijking van het beleid	deelname van vrijwilligers met relevante kennis en ervaring die vrij van een eventuele achterban kunnen informeren; participatie in kleine groepen; vrije informatie-uitwisseling met een grote mate van openheid; intensief proces.
realiseren van een hoger ambitieniveau	selecteren van vrijwilligers op basis van bijdrage aan beleid; overtuiging of onderhandeling; intensief proces over lange termijn.
verbetering van het beleidsproces	gezamenlijke menings- en ideeënvorming; vrije uitwisseling en inhoudelijke openheid.
verbetering van de samenwerking met externe partijen	weinig vrijwilligers; overtuiging en onderhandeling; gezamenlijke menings- en ideeënvorming; activiteiten op elkaar afstemmen.
vergroting van draagvlak en uitvoerbaarheid van beleid	groot aantal participanten; zo mogelijk representatief samengestelde groep; draagvlak voor proces of voor de inhoud.
versnelling van beleidsproces	gezamenlijke menings- en ideeënvorming; gerichte beïnvloeding als doel; selectie van participanten die het beleidsproces kunnen stimuleren.
vergroting van het probleemoplossend vermogen van de maatschappij	handelingsafstemming als doel; selectie van actieve vrijwilligers die zelf handelend kunnen optreden; uitbreiding van democratie en participatie; open communicatie ten aanzien van inhoud, actoren en proces; verbetering van de interne organisatie communicatie die gericht is op kennisinbreng; participatie door relevante interne en externe partijen; inhoudelijke openheid; verbetering van het imago van de overheid; effectieve en gezaghebbende communicatie; betrokkenheid van het bestuur.

Stappenplan

De ervaringen met het betrekken van vrijwilligers in Amersfoort, Dordrecht, Den Haag en Velsen wijzen uit dat een algemeen goede of slechte manier van interactieve beleidsvorming niet bestaat. Later in deze brochure komen deze voorbeelden uitgebreider aan de orde. Het gaat er eerder om dat gemeenten nadenken over nut en noodzaak van betrekken, goed kijken naar welk doel gehaald moet worden en op welke wijze dat het beste kan, gezien de lokale context. Een interactief proces kan daarom opgevat worden als een project. Voordat de gemeente start met een interactief proces is het een overweging waard om kort te beschrijven hoe het interactieve proces eruit gaat zien:

Stap 1

verkenning van het vraagstuk;

doel bepalen; ➡

gewenst resultaat beschrijven en formuleren;

overweeg nut en noodzaak van betrekken in relatie tot de lokale situatie.

Gemeente Den Haag is heel bewust met stap 1 omgegaan. Er is duidelijk rekening gehouden met de lokale situatie. Gemeente Den Haag streeft niet naar representativiteit van het interactieve proces, heeft als doel om zicht te krijgen en de noodzaak van representativiteit is er niet (en in verband met de schaalgrootte ook moeilijk te bereiken), zolang de gemeente het zicht krijgt en houdt via andere kanalen en het incidenteel betrekken van vrijwilligers.

Stap 2

bepaal wie betrokken worden bij het proces: vrijwilligersorganisaties/bestuurders, ambtenaren, derden;

hou ook rekening met het creëren van benodigd draagvlak;

bepaal de reikwijdte van de invloed: raadplegen, adviseren, coproduceren, meebeslissen;

bepaal de vorm die het meest wenselijk is, enquête, klankbordgroep, adviesraad.

Bij deze stap is het niet alleen belangrijk te beoordelen wie betrokken wordt bij het interactieve proces. Het is daarnaast belangrijk te bepalen welke partijen nodig zijn voor het creëren van draagvlak voor het interactieve traject en de resultaten daarvan. Gemeenten Den Haag en Dordrecht stellen dat het betrekken van het bestuur noodzakelijk is voor het starten van een interactief beleidsproces.

Gemeente Velsen en gemeente Dordrecht houden ook rekening met het draagvlak van de klankbordgroep richting achterban. Gemeente Velsen probeert dit te creëren door het platform laagdrempelig te maken. Iedere vrijwilliger kan aangeven dat hij/zij wil deelnemen aan de klankbordgroep.

De klankbordgroep in Dordrecht is voornemens concrete activiteiten te organiseren voor het vrijwilligersveld zodat ze goed contact houden met dat veld.

Stap 3

bepaal een tijdsperiode;

zet de activiteiten uit in tijd;

bepaal de intensiteit van het traject;

benoem de einddatum van het interactieve traject.

Het platform in Velsen is voor de hele TSV-periode ingesteld. Ruim vantevoren zal worden gezien of het platform daarna nog een functie heeft. In de TSV-periode (2001 – 2004) is het servicecentrum vrijwilligerswerk tot stand gebracht.

Stap 4

maak eventueel budgetafspraken.

De klankbordgroep van de gemeente Dordrecht is een stichting, heeft statuten en een eigen budget. Op deze wijze geeft de gemeente betekenis aan de klankbordgroep en wordt de onafhankelijkheid bevorderd.

Stap 5

communicatieparagraaf: op welke wijze wordt er gecommuniceerd met de vrijwilligers/organisaties;

bepaal de spelregels bij interactie.

In de communicatieparagraaf kan bijvoorbeeld de positie van een platform of een forum worden beschreven, en op welke wijze de identiteit van een platform wordt uitgedragen. De klankbordgroep van Dordrecht wil bijvoorbeeld geen klachtenbureau worden. Dit zal duidelijk gecommuniceerd moeten worden met de achterban.

Stap 6

maak een omschrijving van de wijze waarop de verkregen informatie tijdens het traject wordt verwerkt;

evalueer het proces en de inhoudelijke resultaten;

omschrijf de vervolgsценario's.

In de bijlage wordt verwezen naar een test waarmee u kunt zien of u succesvol bent geweest in het betrekken van vrijwilligers. Deze test geeft een indruk van hoe u uw interactieve proces heeft vormgegeven met de inbreng van betrokkenen.

De gemeente Velsen overweegt als vervolgsценario het platform op te heffen. Het zicht behouden op het veld, en signalen vanuit het veld opvangen worden vooralsnog een taak van het servicepunt vrijwilligerswerk (i.o.).

Overwegingen bij een stappenplan

Overweeg bij het maken van een stappenplan het volgende:

- Niet alle onderwerpen zijn geschikt om vrijwilligers te betrekken. Denk goed na over de meerwaarde ten behoeve van het onderwerp om vrijwilligers te betrekken.
- Gebruik een interactief proces niet om een probleem of vraagstuk te verplaatsen naar een ander echelon. Soms doet een gemeente er beter aan om op kordate wijze een besluit te nemen.
- Als wordt besloten om vrijwilligers te betrekken, zorg er dan voor dat de verwachtingen niet te hoog gespannen zijn.
- Een interactief proces kan besluitvorming versnellen, maar ook vertragen. Overweeg wat meer in het belang is van vrijwilligers: een snelle beslissing of inspraak?
- Gebruik een interactief proces niet als excuus om beleidsuitvoering uit te stellen; ga aan de slag!
- Gebruik een interactief proces niet als wisselgeld voor een ander besluit, dat misschien in minder goede aarde is gevallen. Hou het zuiver.

Het werken met dit stappenplan hoeft niet veel tijd te kosten. Het is vooral een houvast voor degene die aan de slag gaat met een interactief proces. Ook kan het dienen als beslisdocument voor het college, zodat iedereen helder op het netvlies heeft op welke wijze het proces wordt ingezet. En minstens zo belangrijk, wat de uitkomsten mogen zijn van een interactief proces.

Een stappenplan is geen zekerheid voor succes. Interactieve processen blijven in zekere zin onvoorspelbaar. De Commissie Vrijwilligersbeleid hoopt met deze publicatie een steuntje in de rug te geven voor iedereen die gaat starten met interactief vrijwilligerswerkbeleid, en die graag met de voeten in de klei wil staan.

Deel 2

Vrijwilligers betrekken: de praktijk

Case Den Haag: incidenteel raadplegen

Algemeen

Den Haag kent ongeveer 1800 vrijwilligersorganisaties en 80.000 vrijwilligers.

Gemeente Den Haag, een stad van 450.000 inwoners, heeft een vrijwilligersnota die in 2000, één jaar vóór het internationaal jaar van de vrijwilligers, is vastgesteld door de raad. De belangrijkste speerpunten van de nota zijn:

- waardering voor vrijwilligers;
- randvoorwaarden om de ontwikkeling en continuïteit van het vrijwilligerswerk te bevorderen;
- extra aandacht voor werving (in het bijzonder jongeren en migranten) van vrijwilligers en voor maatschappelijk ondernemen.

De gemeente Den Haag heeft middelen vanuit de TSV voor 10 projecten ingezet. De 10 TSV projecten worden gecoördineerd door een beleidsmedewerker vrijwilligerswerkbeleid, in samenwerking met diverse andere ambtenaren vanuit verschillende sectoren.

De gemeente subsidieert een vrijwilligerscentrale (HOF) voor onder andere werving en bemiddeling. Daarnaast ontvangt HOF subsidie voor tal van beleidsmatige activiteiten voortkomend uit de beleidsnota.

Vrijwilligers betrekken

De gemeente Den Haag betreft vrijwilligers voornamelijk met als doelstelling zicht te krijgen op kansen en mogelijkheden, maar ook op knelpunten in het vrijwilligersveld. De gemeente maakt een duidelijke keuze voor het incidenteel betrekken van vrijwilligers op beslissende momenten, en daarnaast kiest zij voor de formele traditionele wijze van inspraak (inspraakronde).

Naast het betrekken van vrijwilligers op cruciale momenten (bijvoorbeeld bij de totstandkoming van een nota) houden de ambtenaren zicht op het veld op indirecte wijze, dus zonder vrijwilligers structureel te betrekken.

Het betrekken van burgers is in Den Haag vooral belangrijk geworden door de forse inzet van de wethouders op interactieve beleidsvorming vanaf 1997. Het voortijdig oplossen van problemen door het vroegtijdig betrekken van burgers bij beleid wordt door de gemeente als zeer wenselijk ervaren.

In 1999 is er een nieuwe nota vrijwilligerswerkbeleid ontwikkeld. Naast de formele inspraakronde zijn er ook inspraakavonden georganiseerd voor het vrijwilligersveld, en twee inspraakavonden voor jongeren en migranten.

De informatie die de gemeente kreeg uit die inspraakavonden zijn in de nota, of in de daaruit volgende activiteiten verwerkt. De inspraakavonden zijn aan te merken als incidentele inspraak, met een raadgevend karakter. De inspraakavonden hadden de status van "brainstorm-sessies". Dit betekent dat de invloed van de vrijwilligers beperkt was, en de gemeente vrij is geweest in het wel of niet gebruiken van de ideeën van de vrijwilligers. Desalniettemin zijn veel ideeën en adviezen in de nota opgenomen.

In 2001 was er in Den Haag ook een lokaal comité, dat voornamelijk belast was met promotie activiteiten voor het vrijwilligerswerk in Den Haag. Na het internationaal jaar van de vrijwilliger hebben de leden van het lokaal comité zichzelf ontbonden omdat zij geen doelstellingen voor het comité konden formuleren.

In 2001 is door de gemeente Den Haag aan SVM (het huidige CIVIQ) de opdracht gegeven om een handvest te schrijven voor vrijwilligersbeleid in professionele organisaties. Bij de totstandkoming van dit handvest zijn wederom vrijwilligers betrokken.

Een jaar later is de gemeente gestart met de programmering van de TSV projecten.

De keuze van de onderwerpen is tot stand gekomen in overleg met de diverse sectoren binnen de gemeente. Vrijwilligers zijn niet betrokken bij de keuze van de onderwerpen.

Op termijn wil de gemeente een brainstormbijeenkomst organiseren met als doel het huidige beleid te evalueren. De wens is uitgesproken om daarbij het veld en vrijwilligers te betrekken. Naast het incidenteel betrekken van burgers zorgt de gemeente Den Haag ervoor dat zij zicht houdt door bestaande contacten te polsen: vrijwilligersorganisaties ontvangen subsidie van de gemeente. Tijdens overleg over subsidiebeschikkingen komt het vrijwilligerswerkbeleid van de gemeente regelmatig aan de orde.

De gemeente Den Haag werkt met zogenoemde voorpostambtenaren. Deze ambtenaren zijn ondergebracht bij de afdeling IDECO (Interculturalisatie en Diversiteit, Emancipatie en Deconcentratie). Zij zijn zeer regelmatig in de wijken te vinden en hebben het meeste contact met de burgers. De voorpostambtenaren informeren de beleidsmedewerkers vrijwilligerswerkbeleid regelmatig over wat in de wijk speelt op het gebied van vrijwilligerswerk.

Verder maken de ambtenaren vrijwilligerswerkbeleid gebruik van bestaande inspraakorganen zoals de jongerenraad.

Leerpunten en overwegingen om het betrekken van vrijwilligers op deze wijze in te vullen

- De motivatie van bestuurders om vrijwilligers te betrekken is belangrijk.
- Door vroegtijdig betrekken kom je als gemeente niet voor verrassingen te staan als je beleid gaat ontwikkelen.
- Door de omvang van het vrijwilligerswerk in Den Haag is het niet mogelijk om een representatieve vaste groep van “betrokken” vrijwilligers te hebben.
- De gemeente betreft vrijwilligers incidenteel op belangrijke momenten. Door steeds andere vrijwilligers te vragen behoud je variatie en voorkom je een structureel overleg met “schaduwambtenaren”.
- Zicht hebben en houden kan ook zonder vrijwilligersorganisaties te betrekken, door via bestaande circuits een vinger aan de pols te houden.

Case Velsen: adviseren

Algemeen

Gemeente Velsen is een gemeente van ruim 67.000 inwoners.

De gemeente Velsen is bezig met de oprichting van een servicecentrum vrijwilligerswerk, dit doet zij in het kader van het TSV-project.

De gemeente kent ongeveer 300 vrijwilligersorganisaties.

Vrijwilligers betrekken

In het internationaal jaar van de vrijwilligers is een lokaal comité opgericht. Toen duidelijk werd dat de gemeente een aanvraag zou gaan indienen voor de TSV, is een voorbereidingstraject TSV ingezet. Een aantal leden van het lokaal comité nam zitting in een klankbordgroep samen met een aantal sleutelfiguren (van de welzijnsstichting, gemeente, etc).

De 300 vrijwilligersorganisaties zijn via een enquête gevraagd naar de wensen en behoeften en de huidige knelpunten van het vrijwilligerswerk. Deze enquête en het advies van de klankbordgroep zijn gebruikt om de functies van het op te richten servicecentrum vrijwilligerswerk vast te stellen. De klankbordgroep heeft dit jaar een duidelijke vorm gekregen en is omgedoopt tot platform. Voor de deelnemers betekent dit dat de klankbordgroep een meer structureel karakter heeft gekregen.

Het platform geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de projectleider van het servicecentrum vrijwilligerswerk. Het platform bestaat uit 11 mensen uit verschillende geledingen van het vrijwilligersveld. Het platform houdt zich vooralsnog bezig met de inrichting van het servicecentrum vrijwilligerswerk. Het platform informeert de vrijwilligersorganisaties over het servicecentrum vrijwilligerwerk via publicaties van het servicecentrum via (plaatselijke) kranten. Het platform heeft dus min of meer ook een promotiefunctie voor het servicecentrum vrijwilligerswerk. Het platform is wel een vertegenwoordiging uit het veld, maar heeft beperkt contact met de achterban. Het is de bedoeling dat het servicecentrum vrijwilligerswerk in de toekomst signalen van vrijwilligersorganisaties opvangt, en die zo nodig doorspeelt naar de gemeente. In de toekomst moet duidelijk worden in hoeverre het platform ook een adviesorgaan kan gaan worden voor het gemeentelijk beleid. Het platform blijft aan tot het einde van de TSV-periode. Daarna zal bezien worden welke functie het platform structureel kan hebben.

Leerpunten en overwegingen

- Door vrijwilligers uit het veld deel te laten nemen aan een platform, wordt het platform laagdrempelig en toegankelijk voor het vrijwilligersveld.
- Het platform heeft een afgebakende functie voor een bepaalde periode.
- Het servicecentrum vrijwilligerswerk is, mits goed ingericht, een uitstekende organisatie om signalen uit het veld op te vangen. Het servicecentrum vrijwilligerswerk zal structureel deel uit gaan maken van het vrijwilligersveld in Velsen. Het servicecentrum is zichtbaar voor de vrijwilligersorganisaties.
Een platform dat vooralsnog alleen adviseert over het servicecentrum vrijwilligerswerk en niet over het gemeentelijk beleid is vrij beperkt.
- Een voordeel is dat het platform begint met een concreet onderwerp, en zo toe kan groeien naar meer beleidsmatige onderwerpen.
- Het servicecentrum vrijwilligerswerk heeft in mindere mate een onafhankelijke positie dan een platform.

Case Dordrecht: Formeel adviseren

Algemeen

Dordrecht is een stad van ruim 120.000 inwoners. Er is een vrijwilligersvacaturebank, en het samenwerkingsverband sociaal cultureel werk (SSKW) treedt faciliterend op voor vrijwilligersorganisaties. Zij geven bijvoorbeeld kadertrainingen, dragen zorg voor financiële- en leden-administratie en drukwerk.

De gemeente Dordrecht heeft ongeveer 1000 vrijwilligersorganisaties. De gemeente Dordrecht heeft in 2003 het Gemeentecompliment gewonnen.

Vrijwilligers betrekken

Gemeente Dordrecht heeft vanaf het internationaal jaar van de vrijwilligers in 2001 goede ervaringen opgedaan met vrijwilligers betrekken. Het lokaal comité is vooral ingezet voor promotie van de vrijwilligers en het vrijwilligerswerk, en voor het waarderen van vrijwilligers. Het lokaal comité had een goed netwerk, en had contact met de georganiseerde en de ongeorganiseerde vrijwilligers. Vanuit het lokaal comité is een groep samengesteld die de TSV aanvraag van de gemeente heeft beoordeeld en de gemeente heeft geadviseerd. De gemeente heeft een beleidsnota opgesteld waar 'structureel gevraagd en ongevraagd adviseren van de gemeente vanuit het vrijwilligersveld' als een van de activiteiten is opgenomen.

De gemeente Dordrecht heeft eind vorig jaar met ondersteuning van STAP (Rotterdams adviesbureau voor vrijwilligerswerk(beleid) een klankbordgroep samengesteld. Alle verenigingen werden uitgenodigd om te praten over de nota en over de klankbordgroep in oprichting. De vrijwilligers die belangstelling hadden, konden solliciteren naar een functie in de klankbordgroep. Er zijn sollicitatiegesprekken gevoerd en uiteindelijk is een klankbordgroep van negen personen samengesteld. Er is gelet op een vertegenwoordiging van verschillende doelgroepen (jong, oud, etc). Ook is getracht met de samenstelling zo'n groot mogelijk bereik van vrijwilligers te bewerkstelligen. De sollicitatiegesprekken hadden ook betrekking op de functies die de kandidaten kunnen bekleden binnen de klankbordgroep, zoals voorzitter, secretaris, etc. De klankbordgroep heeft besloten een stichting te worden. Ze heeft inmiddels statuten, een werkbudget en een werkplan.

Dit jaar is de klankbordgroep vooral bezig geweest om de eigen positie te bepalen, om de teamgeest te versterken en de organisatie van de stichting in oprichting handen en voeten te geven. In januari gaan zij het werkplan aan hun achterban, de vrijwilligersorganisaties, presenteren.

De ambtenaar vrijwilligerswerkbeleid hecht veel waarde aan de adviesrol van de klankbordgroep. Het vrijwilligersveld is dynamisch en constant in ontwikkeling. Het is belangrijk om (georganiseerd) vrijwilligers te betrekken zodat zij de gemeente op de hoogte kunnen houden van nieuwe ontwikkelingen (zowel knelpunten als kansen), en de gemeente daarin adviseren.

De voorzitter van de klankbordgroep vindt het belangrijk de gemeente te adviseren om te voorkomen dat de gemeente autonoom beleid gaat ontwikkelen waar de organisaties in het veld niets aan hebben. De adviesfunctie is redelijk vrijblijvend, de klankbordgroep wil niet als een soort "politieagent" richting gemeente optreden.

Over de inhoud van de huidige nota wil de klankbordgroep nog niet veel zeggen. De klankbordgroep vindt het belangrijk om eerst te weten te komen wat de signalen vanuit het veld zijn, en dan te bezien in hoeverre de kansen en knelpunten matchen met de nota. Kanttekening is dat de nota al voor een deel een gepasseerd station is. De ruimte om beleid te herzien is pas in 2005 mogelijk bij de evaluatie van de beleidsnota.

Leerpunten en overwegingen

- Zorg ervoor dat je als klankbordgroep niet een klachtenbureau wordt.
- Netwerken is essentieel. Probeer zoveel mogelijk organisaties te bereiken, anders is je advies niet representatief.
- Let goed op de onafhankelijke rol: gemeente en klankbordgroep dienen betrokkenheid te tonen, maar dienen tegelijkertijd ook afstand te bewaren.
- Probeer niet alleen reactief te zijn, maar zet een eigen lijn uit, dat bevestigt de onafhankelijkheid.
- Zorg als klankbordgroep ervoor dat er zo nu en dan concrete activiteiten worden georganiseerd om zichtbaar te blijven voor de achterban.
- Ook de vrijwilligers van de klankbordgroep hebben een baan en een druk bestaan. Dit kan de voortgang van het proces van adviseren en terugkoppelen onder druk zetten. Toets regelmatig de tijdsinvestering van de deelnemers.
- Hou contact met de politiek, niet alleen met de ambtenaar.
- Valkuil voor de gemeente: vergeet niet dat vrijwilligers onbetaald vergaderen in tegenstelling tot de gemeenteambtenaren. Hou rekening met onvergeloofbare beschikbaarheden.
- Processen bij de gemeente zijn soms traag. Probeer voor de vrijwilligers/klankbordgroep de processen te versimpelen, zodat de vrijwilligers tijd besparen.
- Ambtenaren en klankbordgroepleden moeten open blijven voor kritiek. Citaat: "luister naar de mensen die geen fan van je zijn".
- Ondanks dat de klankbordgroep zo goed mogelijk contact houdt met de achterban, blijft het gevaar bestaan dat niet alle signalen worden opgepikt. De gemeente dient toegankelijk te blijven voor de vrijwilligers, ook buiten de klankbordgroep om. Dit is vooral belangrijk voor de niet georganiseerde vrijwilligers.

Case Amersfoort: Interactieve beleidsvorming

Algemeen

Amersfoort telt 131.192 inwoners en is daarmee de 17e stad van Nederland.

Ravelijn, vrijwilligerswerk, mantelzorg & maatschappelijk ondernemen is in Amersfoort het centrale punt voor vraag en aanbod van vrijwilligerswerk. Men kan er terecht als vrijwilliger, hulpvrager, mantelzorger, vrijwilligersorganisatie, school of bedrijf. In Amersfoort zijn ruim 28.000 vrijwilligers actief op het gebied van zorg, welzijn, sport, recreatie en evenementen.

Vrijwilligers betrekken

Interactieve beleidsvorming is gestart bij het opstellen van de eerste nota Vrijwilligersbeleid Sociaal Cement van de Stad. Dat de gemeente belang hechtte aan het lokaal comité blijkt ook uit het feit dat een ambtenaar (Jolien Klaarenbeek) namens de gemeente participeerde in het comité. Klaarenbeek: "In het lokaal comité ontstond een spontane chemie tussen mensen die daar in zaten.⁴ We konden over de grens van onze organisaties heen kijken en daardoor een stuk meerwaarde creëren. Toen het Internationaal Jaar ten einde liep bedachten we om het uit te breiden en om te bouwen naar een Klankbordgroep Vrijwilligersbeleid. Daarbij hebben we gestreefd naar een zo breed mogelijke samenstelling om daarmee input te krijgen uit verschillende geledingen.⁵ Die groep is het klankbord voor de gemeente geworden rond alles wat met vrijwilligerswerkbeleid te maken heeft".

Het gemeentelijk beleid is geformuleerd op de hoofditems waarderen, stimuleren en faciliteren. Klaarenbeek: "Daarom is de gemeente een aantal pakketten gaan ontwikkelen en subsidiëren we een aantal organisaties. De klankbordgroep is gevraagd wat er met TSV moest gebeuren en uiteindelijk is er met inspraak uit het veld een TSV-plan ingediend bij het ministerie. En dan kun je zeggen dan je maar zo'n 15-20 organisaties hebt bereikt, maar die organisaties zijn er wel heel actief betrokken bij geweest. En binnen wat realistisch is, is het een brede schakering aan organisaties, waarmee we toch wel een aardig beeld gekregen hebben over wat de vraag is". Andere dingen die de gemeente mogelijk heeft gemaakt zijn o.a. de jaarlijkse stadsbrunch, de vrijwilligersprijs, een vrijwilligersverzekering waar organisaties gratis gebruik van kunnen maken en een fonds deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers.

De Klankbordgroep overlegt vijf, zes keer per jaar. De gemeente hecht veel belang aan een betrokken en open werkrelatie met vrijwilligersorganisaties en wil daarin investeren. Vrijwilligersorganisaties zijn voor de gemeente dan ook een serieuze gesprekspartner, waarbij in de relatie duidelijk wordt gecommuniceerd wat de mogelijkheden en (financiële) beperkingen zijn.

Vrijwilligers en organisaties over interactieve beleidsvorming en de rol van de gemeente

Op de vraag of de organisaties zich herkennen in het huidige gemeentebeleid antwoorden de representanten van de organisaties bevestigend. Willemien Meershoek, directeur van Ravelijn: "We hebben zelf destijds daarin mee kunnen denken en er is duidelijk geluisterd. Ook is er van de aangedragen ideeën aardig wat teruggekomen. Er is een goede relatie met de gemeente. Een belangrijk punt is vertrouwen. Daarnaast is het belangrijk dat er een wisselwerking bestaat in de contacten en dat je als stichting je eigenheid kan behouden en geen verlengstuk bent van de gemeente. Uiteraard voeren we wel gemeentelijk beleid uit maar dan wel op onze eigen manier en die ruimte hebben we ook".

Een concreet voorbeeld dat tot stand is gebracht door overleg met gemeente, vrijwilligers en klankbordgroep is het idee van het Vrijwilligers verzamelgebouw dat is omgebogen en gerealiseerd tot wat nu Ravelijn is. De Steunpuntfuncties, voorheen Salus, Matchpoint en de Vrijwilligerscentrale, zitten allemaal bij elkaar in de Observant aan het Stadhuisplein.

Ook Jan van der Meulen, voorzitter van Stichting Vijverconcerten is positief. "Ja, er wordt echt meegedacht door de gemeente. Er zijn korte lijnen. Het komt voor dat een ambtenaar je belt en zegt 'let daar en daar even op', dus je maakt echt onderdeel uit van het beleid, je wordt serieus genomen. Hetzelfde geldt voor de wethouder of de burgemeester, ze zijn goed aanspreekbaar. En dat geldt niet alleen voor ons maar ook voor andere organisaties. Het is wel belangrijk voor een gemeente om dat soort types te hebben".

Waterlijn, Eemlijn en het Waterplatform

Waterlijn organiseert rondvaarten door de stad en wordt als vrijwilligersorganisatie geheel bemand door senioren. Samen met de VVV diende Han Gerlings destijds een ambitieus plan in bij de gemeente. Het werd gehonoreerd en groeide uit tot een van de meest bekende attracties van Amersfoort. Naast een startsubsidie, een financiële bijdrage aan de eerste boot, drie steigers en een trap in de historische binnenstad is de organisatie inmiddels geheel zelfvoorzienend.

De contacten van Han Gerlings van Stichting Waterlijn met de gemeente zijn uitstekend. Hiervan profiteerde hij ook toen hij een nieuw plan, de Eemlijn, een vaarroute langs de Eem wilde realiseren. "Bij dit project hielp de gemeente ons om de provincie en de andere gemeenten aan de Eem zover te krijgen dat zij samen de startkosten op tafel legden. Dat is gelukt. We varen nu al weer voor het tweede jaar met onze fietsboot over de Eem en het Eemmeer".

Dankzij het succes van Waterlijn en Eemlijn is het water herontdekt en is er een gemeentelijke beleidsnota over geschreven. Inmiddels is er een Waterplatform opgericht van organisaties die allen iets met water van doen hebben. Het Platform is opgericht om adviezen te kunnen geven aan de gemeente. Het Waterplatform is druk doende haar ideeën en voorstellen bij de gemeente op tafel te krijgen om te bediscussieren.

Leerpunten en overwegingen

- Van der Meulen van Stichting Vijverconcerten heeft enkele kritiekpunten en adviezen. "Wat minder controle. Ik zou als gemeente wat creatiever worden in de trapveldjesgedachte. Vrijwilligers zijn toch een beetje vrije jongens en meisjes. Faciliteer vooral. Wees zelf wel zo behendig dat je weet wat er gebeurt. Zorg gewoon dat er een casco- een vrije ruimte- is en laat het gaan, wees er niet te bang voor en laat mensen die er verstand van hebben meedenken. Dure ideeën van bovenaf werken vaak niet. Onze visie is dat als je een wijk aanlegt, dit een fantastische gelegenheid is om speciale ruimtes te creëren die je niet invult, die je geen bestemming geeft. En dat idee staat loodrecht op wat er vaak gebeurt. Er zijn voorbeelden van wijken met prachtige huizen, maar zonder vrije ruimte terwijl de mensen dat wel willen".
- "Wees wel trots als gemeente op je vrijwilligers, maar je hoeft je er ook niet zoveel zorgen om te maken. Vrijwilligers zijn ook gewoon mensen die het vooral, wel met een bepaald doel, ook voor zichzelf doen". aldus Van der Meulen.
- Een ander toekomstplan is de oprichting van een maatschappelijk platform. Analoog aan het Ondernemersplatform waar ongeveer 25 bedrijven zich voor drie jaar gecommiteerd hebben aan Matchpoint, wil men maatschappelijke organisaties vragen zich te committeren aan Ravelijn. Willemien Meershoek: "In eerste instantie worden zo'n 40-50 organisaties en scholen benaderd aan wie we willen vragen zich open te stellen voor de ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk. Meedenken over projecten die door bedrijven kunnen worden uitgevoerd en meedenken in oplossingen voor bepaalde problemen en meehelpen aan de professionalisering van de eigen organisatie. Daar waar nodig kan beleidsondersteuning worden gegeven. Daarnaast wordt er jaarlijks een Platformbijeenkomst georganiseerd om allerlei zaken te bespreken". "We willen de organisaties uitnodigen om samen hiermee aan de slag te gaan. Dat is een hele andere, pro- actieve manier want je moet niet afwachten of er een leuk aanbod komt, maar zorgen dat er wat gebeurt". Op termijn zal de Klankbordgroep worden opgeheven en worden vervangen door het Platform.
- Men is unaniem van mening dat in het contact met de gemeente vertrouwen en de wisselwerking in contacten van cruciaal belang zijn. Het gemeentelijk beleid wordt, indien de organisaties het in een cijfer zouden kunnen uitdrukken, hoog gewaardeerd met een ruime acht voor haar interactieve beleidsvorming ten aanzien van vrijwilligers.

Bijlage

Checklist kwaliteit interactieve trajecten

De Stichting Rekenschap heeft een test ontworpen voor gemeenten om te kunnen controleren of de interactieve beleidsvorming juist tot stand is gekomen. Nu komt de meest vergaande variant van interactieve beleidsvorming in de praktijk zelden voor. Meestal gaat het om het consulteren/raadplegen van vrijwilligers/organisaties. Het is een evaluatieve test. u kunt de vragen ook gebruiken als checklist voor uw stapplan alvorens u gaat beginnen met het betrekken van vrijwilligers.

Indien u uw score wilt weten kunt u de test maken op www.rekenschap.nl testen: interactieve beleidsvorming.

De volgende vragen worden in de test aan u voorgelegd.

Is aanwezige kennis benut?

Zijn de juiste actoren betrokken?

Zijn de betrokken belangen in beeld gebracht?

Zijn de reële en mogelijke maatregelen geïnventariseerd?

Was er vooraf duidelijkheid over de voorgeschiedenis, lopend en komend beleid?

Zijn de gekozen doelen realistisch, haalbaar en verwezenlijikbaar tegen lage maatschappelijke kosten?

Is er een evaluatie van het proces gemaakt en is deze vastgelegd?

Is er op het juiste moment politiek sturing gevraagd?

Zijn de politieke gevoeligheden geanalyseerd?

Zijn de mogelijke verwachtingen goed gecommuniceerd?

Stonden de processtappen in een tijdsperspectief?

Is de tijd goed benut?

Is er een verrijking van ideeën geweest?

Is gecontroleerd of de uitvoering conform afspraken plaatsvindt?

Noten

1. Pröpper, I en D. Steenbeek, De aanpak van interactief beleid: elke situatie is anders, Bussum: Coutinho, 1999.
2. Instituut voor Publiek en Politiek, masterclasses vrijwilligerswerkbeleid, commissie Vrijwilligerswerkbeleid, najaar 2003.
3. O.a. ontleend aan Pröpper et al (1999).
4. In het lokaal comité zaten mensen uit het cultureel werk, het welzijnswerk, de recreatie, de zorgaanbieders.
5. De groep werd toen uitgebreid met diaconie, kringloop, sport, cultuur.

Colofon

Dit is een uitgave van de Commissie Vrijwilligersbeleid

Commissie Vrijwilligersbeleid

Postbus 20350

2500 EJ Den Haag

T 070 - 340 78 23

E info@vrijwilligersbeleid.nl

W www.vrijwilligersbeleid.nl

Auteur	Agnes Bürmann (DSP-groep, Amsterdam)
	Eric Lagendijk (DSP-groep, Amsterdam)

Eindredactie en productiebegeleiding	Phoelich en Enklaar, communicatiemanagement, Soest
--------------------------------------	--

Vormgeving:	Junior beeldvorming, Zoetermeer
-------------	---------------------------------

Druk:	Quantes, Rijswijk
-------	-------------------

Oplage:	2.500 ex.
---------	-----------

april 2004

